

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

Тетяна Євтушина

**КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*(спеціальність 014 Середня освіта (Історія),
другий (магістерський) рівень вищої освіти)*

Одеса – 2024

УДК: 81.161.2-028.42:808.5(072)

Є - 27

*Друк за ухвалою вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 2 від 26 вересня 2024 року)*

Укладач: Євтушина Т. О.

Рецензенти:

Мізінкіна О. О. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та компаративістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Буднік А. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янського мовознавства Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Є - 27 Євтушина Т. Культура української наукової мови : методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти заочної форми навчання за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія). Одеса : Університет Ушинського, 2024. 60 с.

Наповнення методичних рекомендацій відповідає змісту робочої програми вибіркової навчальної дисципліни «Культура української наукової мови» і спрямоване на вироблення в здобувачів вищої освіти відповідних знань, умінь і навичок. Практичні завдання для аудиторних занять і самостійної роботи запропоновано різними варіантами: проблемні, ситуативні, для індивідуальної та групової роботи. Також запропоновано питання для самоконтролю, критерії оцінювання, довідковий матеріал, список рекомендованої літератури.

Для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Історія) і всіх охочих підвищити свій рівень культури наукового мовлення.

УДК: 81.161.2-028.42:808.5(072)

© Т. О. Євтушина, укладання, 2024

© УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО, 2024

ЗМІСТ

Зміст.....	3
Передмова.....	4
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	9
<i>Практичне заняття № 1</i>	11
<i>Самостійна робота № 1</i>	15
<i>Практичне заняття № 2</i>	18
<i>Самостійна робота № 2</i>	22
<i>Практичне заняття № 3</i>	26
<i>Самостійна робота № 3</i>	28
Орієнтовні завдання для контрольної роботи.....	33
Критерії оцінювання.....	36
Питання для самоконтролю та заліку.....	48
Додатки.....	49
Список рекомендованої літератури.....	58

ПЕРЕДМОВА

З огляду на зміни, яких зазнав науковий стиль сучасної української мови у зв'язку зі зростання національно-мовної свідомості громадян, з одного боку, та глобалізаційними процесами, з іншого боку, важливо правильно зорієнтувати здобувачів освіти в принципах мовного оформлення їхньої наукової діяльності, навчити їх лексичних і граматичних норм української наукової мови, сформувати в них ефективні навички побудови й культури читання наукового тексту, конспектування, анотування, реферування й рецензування наукових джерел.

Допомогти здобувачам освіти у вивченні курсу “Культура української наукової мови” мають на меті ці методичні рекомендації. Зокрема, вони відбивають інформаційний обсяг вибіркової навчальної дисципліни, який структуровано на два змістові модулі. Керуючись наповненням змістових модулів, здобувачі освіти зможуть самостійно проаналізувати мету й актуальні проблеми культури української наукової мови, вивчити засади наукового стилю сучасної української мови, набути корисних навичок ведення й оформлення наукової праці.

Методичні рекомендації пропонують плани практичних занять із курсу “Культура української наукової мови”. До кожного практичного заняття запропоновано теоретичні питання для обговорення, список літератури, питання для самоконтролю та завдання для самостійного виконання. Дотримання навчально-методичних рекомендацій передбачає вироблення в здобувачів освіти умінь логічно й переконливо викладати власну думку стосовно історичних питань, вести наукову дискусію, орієнтуватися в тенденціях терміновживання та вибору коректних синтаксичних конструкцій. Тексти завдань не лише будуть закріплювати знання та навички здобувачів освіти, але й виконуватимуть пізнавальну, розвивальну, виховну та естетичну функції. Кожне практичне заняття є заліковим. Для належної підготовки до заліку студентам потрібно опрацювати всі теми, подані в методичних рекомендаціях. Крім того, вони повинні виконати домашню самостійну роботу, за яку отримують окремі бали. Виконання самостійної роботи зорієнтоване на розвиток дослідницьких умінь студентів на основі вивченого ними матеріалу. На окрему увагу заслуговує підготовка до контрольної роботи. У методичних рекомендаціях наведено зразки завдань до неї, визначено критерії її оцінювання. Посібник містить також перелік питань до заліку з вибіркової навчальної дисципліни “Культура української наукової мови”. До складання заліку студент може бути допущеним лише після успішного опрацювання тем практичних занять, виконання самостійної роботи та написання контрольної роботи.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Культура української наукової мови» - розширити уявлення про українську наукову мову, мовні засоби наукового тексту, розвинути потреби в нормативному вживанні засобів наукової мови для успішної презентації результатів наукової діяльності.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- специфічні риси писемної та усної форм наукового стилю української літературної мови, основні жанрові різновиди наукового стилю, традиційні стильові ознаки української наукової мови;
- загальні й спеціальні наукові терміни українською мовою;
- правила мовної організації різних наукових текстів;
- правила побудови і культури читання наукового тексту, особливості конспектування, анотування, реферування наукових джерел;
- мовні засоби організації наукової інформації в науковому тексті, обов'язкові вимоги до оформлення посилань, цитат, списку використаних джерел, мовні кліше для написання наукової статті (магістерської роботи), анотації, рецензії та відгуку;
- культуромовні проблеми редагування наукових текстів;
- лексичні, морфологічно-синтаксичні, стилістичні аномалії наукового тексту;
- композиційно-логічну побудову усної наукової доповіді, повідомлення, виступу;
- основи культури наукового спілкування.

уміти:

- створювати наукові тексти в жанрах, які відповідають професійній підготовці;
- орієнтуватися в термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху;
- здійснювати бібліографічний опис на основі певних нормативних вимог;
- дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези чи докази, цитати-аргументи;
- «згортати», компресувати інформацію, готувати конспект, анотацію, наукову рецензію;
- здійснити критичний аналіз взаємозв'язку змісту і форми, оцінку послідовності, логічності викладу матеріалу, аргументованості висновків, мовностилістичну правку тексту;
- володіти нормами мовного оформлення наукових текстів різних жанрів;
- створювати й редагувати текст магістерської роботи згідно з вимогами наукового стилю, в тому числі з використанням інформаційних технологій;

- послуговуватися різними типами словників під час редагування фахових текстів різних стилів і жанрів;
- володіти культурою усного виступу, брати участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці;
- використовувати професійні засоби впливу для формування власної позиції, уміння аргументувати дослідницьку думку за допомогою доказів.

Змістовий модуль 1. Культура писемного наукового мовлення

Тема 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника

Призначення курсу «Культура української наукової мови».

Основні категорії культури української наукової мови.

Наука як вища форма інтелектуальної самореалізації особи. Вимоги до особистості науковця. Авторське право. Наукова добросовісність та етика вченого. Мовна культура науковця. Вияв рівнів мовної культури науковця (рівня мовної правильності, інтеріоризації, насиченості мовою, адекватного вибору, володіння фаховою метамовою. Виховання мовної культури науковця в Україні і за кордоном.

Науковий ідіостиль. Науковий діалог. Основні соціальні фактори впливу на формування української мовної особистості педагога-дослідника. Мовно-фахові компетенції молодого дослідника. Мовні здібності, мовне чуття, мовний смак. Мовнотермінологічна, іномовна комунікативна, дослідницька компетенція. Мовно-інформаційна компетенція дослідника. Лексикографічна компетенція. Словники, довідникові матеріали, бібліотека фахової літератури - невід'ємний складник професійного кола дослідника. Електронна, енциклопедична і словникова література.

Тема 2. Змістово-композиційна структура та мовностилістична специфіка наукових текстів різних жанрів

Композиція писемного наукового тексту. Поняття композиції в науковому тексті. Основні компоненти композиції. Поділ тексту на абзаци. Абзац як архітектонічна одиниця наукового тексту. Структурні, чи композиційні види абзацу. Смилова закінченість абзацу. Класична форма абзацу: формулювання теми, її розробка, висновки. Єдність змісту і логічна послідовність викладу. Зв'язок речень в абзаці і в тексті. Типи зв'язку: ланцюгова і паралельна. Засоби зв'язку: лексичний повтор, займенниковий повтор, синтаксичний повтор. Смиловий аналіз речення. Роль першого речення в абзаці. Інформативний центр речення. Розташування нової інформації.

Мова і стиль наукової роботи. Мовні засоби наукових текстів.

Засоби милозвучності української мови.

Лексика наукового стилю. Широке використання слів з абстрактним значенням, термінологічної лексики, запозичених слів. Уживання слів у прямому значенні. Відсутність розмовних, просторічних слів, слів з емоційно-експресивним забарвленням.

Наукова термінологія. Основні вимоги до термінів: точність, асоціативність, варіативність та ін. Особливості синонімії у термінології. Відмінність термінів від професіоналізмів і професійних жаргонізмів. Доцільність використання у фаховому мовленні іншомовної лексики. Українські відповідники до запозичених термінів.

Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність. Фразеологізована термінологія і кліше.

Синтаксис наукового мовлення. Активні та пасивні конструкції на -но, -то на означення результативності. Особливості вживання складносурядних і складнопідрядних речень у науковому стилі. Порушення принципу узгодження, керування, зв'язку між підметом і присудком. Уживання речень із дієприслівниковим зворотом.

Уживання в науковому мовленні іменників II відміни чоловічого роду в родовому та давальному відмінках. Кличний відмінок іменників. Відмінювання українських та іншомовних прізвищ, імен, по батькові, географічних назв. Рід, число невідмінюваних іменників. Перевага відносних прикметників. Аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Особливості вживання займенників у науковому стилі. Норми вживання та відмінювання числівників. Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм. Уживання прислівників у наукових текстах. Функціональний діапазон сполучників і прийменників. Видільні чи обмежувальні частки в науковому стилі.

Інтертектуальність як один із параметрів наукового тексту. Правила цитування та оформлення бібліографічного переліку.

Тема 3. Сучасні вимоги до написання та оформлення кваліфікаційної роботи магістра

Оформлення основних композиційних компонентів наукового дослідження. Графічне оформлення розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. План наукового тексту і його композиційні блоки: вступ, основна частина, висновки. Принципи складання плану наукового тексту: членування тексту на смислові блоки; визначення основної думки кожного виділеного смислового блоку; формулювання пунктів плану. Графічна культура оформлення плану. Заголовок наукового тексту. Номінативна, інформативна, експресивно-апелятивна функції заголовка. Компоненти вступу: постановка проблеми, її актуальність; науково-практичне значення того, що досліджуватиметься в основній частині, методи дослідження, джерельна база; аналіз останніх публікацій, у яких започатковано розв'язання означеної проблеми і на які спирається автор; виділення питань, яким присвячується стаття; формулювання мети і завдання. Основна частина роботи. Основні розділи основної частини наукової роботи (описовий, аналітичний). Повне обґрунтування отриманих результатів. Висновки. Загальні висновки і висновки до розділів. Досягнення мети. Перспективи наступних розвідок із питань, що розглядаються. Посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Роль посилань у тексті, їхня кількість і потреба. Вимоги до посилань. Цитування. Види цитат: цитати-тези чи докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування.

Тема 4. Мовна культура наукової статті як самостійного наукового твору

Види наукової статті: за змістом, читацьким призначенням, кількістю авторів. Методи написання статті: конструктивно-синтетичний; критико-аналітичний. Етапи роботи над науковою статтею. Обсяг наукової статті. Структура наукової статті. Вимоги до змісту, форми, мови наукової статті. Мовні кліше в науковій статті: для

передачі мотивації актуальності теми і важливості дослідження; розгляду історії та сучасного стану розробки питання в науковій літературі; формулювання мети і завдань, викладу суті дослідження. Цитування в статті. Лексикограматичні конструкції для оформлення власного бачення проблеми. Мовні засоби для передачі впевненості, критики, незгоди, спростування, припущення. Мовні кліше для висновків, пропозицій. Мовні огріхи в науковій статті. Самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях.

Тема 5. Культуромовні особливості компресії наукового тексту

Графічні засоби оформлення конспекту. Анотування наукового джерела, мета, функції. Елементи анотації. Ключові слова для анотації. Види анотацій. Мовні стандарти для складання анотації. Типові помилки під час складання анотацій. Реферування наукового джерела, основні функції. Класифікація рефератів: за належністю до певної галузі знань, способом характеристики первинного документа, кількістю джерел реферування, обсягом або глибиною розгортання теми. План-макет поаспектного аналізу документа під час реферування. Вимоги до тексту реферату. Основні способи реферативного викладу тексту. Мовні кліше для підготовки реферату наукового джерела. Тези та їхні види: прості, основні, складні, похідні, оригінальні. Структура тез: вступ (теза); основна частина; висновки.

Тема 6. Культура наукового рецензування в сучасному освітньо-науковому середовищі

Рецензія та її функції (інформувальна, оцінювальна, прагматична, рекламна). Основні елементи рецензії. Етапи підготовки рецензії. Критерії оцінки наукового твору. Вимоги до рецензії: повнота, глибина, всебічність розкриття теми; новизна та актуальність поставлених завдань і проблем (для певної галузі знань, розв'язання практичних завдань тощо); коректність аргументації та системи доказів; достовірність результатів; переконливість висновків; творче використання наукової та методичної літератури з означеної проблеми; повнота списку використаних джерел; ступінь самостійності автора рецензованої роботи; мова наукового тексту; культура цитування. Виявлені недоліки та прорахунки в рецензованій роботі. Аргументування зауважень. Загальна оцінка роботи. Мовні кліше для написання рецензії та відгуку.

Змістовий модуль 2. Культура редагування та усної наукової комунікації

Тема 7. Проблеми редагування наукових текстів

Особливості редагування наукового тексту. Види редагування: вичитка; скорочення; обробка; переробка. Типові недоліки в оформленні наукової роботи. Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність. Узгодження назви і змісту розділів з темою дослідження. Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині. Збереження концептуальної ідеї дослідження. Логіка переходів від одного параграфа до наступного. Стилстична одноманітність формулювань. Дотримання принципу авторської скромності. Висновки наукової роботи: узгодженість між назвою, метою, завданнями і

оформлення кваліфікаційної роботи магістра												
Тема 4. Мовна культура наукової статті як самостійного наукового твору												15
Тема 5. Культуромовні особливості компресії наукового тексту												6
Тема 6. Культура наукового рецензування в сучасному освітньо-науковому середовищі												12
Разом за змістовим модулем 1							2	4				78
Змістовий модуль 2. Культура редагування та усної наукової комунікації												
Тема 7. Проблеми редагування наукових текстів												10
Тема 8. Культура усного наукового мовлення. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу												12
Разом за змістовим модулем 2							2	2				22
Усього годин							120	4	6		10	100

Практичне заняття № 1

Круглий стіл. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника. Змістово-композиційна структура та мовностилістична специфіка наукових текстів різних жанрів. Сучасні вимоги до написання та оформлення кваліфікаційної роботи магістра

Питання до обговорення

1. Наукова мовна культура — основа професійної діяльності дослідника.
2. Призначення курсу «Культура української наукової мови».
3. Наука як вища форма інтелектуальної самореалізації особи.
4. Сутність та особливості наукового стилю української мови
5. Структура наукового тексту. Загальні вимоги до наукового тексту.
6. Основні категорії наукового тексту.
7. Мова наукового тексту.
8. Основні вимоги до виконання та оформлювання магістерської роботи.
9. Оформлення основних композиційних компонентів наукового дослідження. Графічне оформлення розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.
10. План наукового тексту і його композиційні блоки: вступ, основна частина, висновки. Графічна культура оформлення плану. Заголовок наукового тексту. Функції заголовка.
11. Компоненти вступу. Основна частина роботи. Основні розділи основної частини наукової роботи (описовий, аналітичний). Обґрунтування отриманих результатів. Висновки. Загальні висновки і висновки до розділів. Досягнення мети. Перспективи наступних розвідок із питань, що розглянуто.
12. Посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю, їхня кількість і потреба. Вимоги до посилань. Загальні вимоги до цитування.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_Vknl_u_fil_2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf
3. Добролюбська Ю. А., Яновська Л. Г. Методичні рекомендації до структури та оформлення кваліфікаційних робіт. (для здобувачів вищої освіти ОПП 014 Середня освіта (Історія)). Одеса : Університет Ушинського, 2024. 48 с. URL: <https://shorturl.at/uUp1C>
4. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29). С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956

5. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. Педагогічні науки. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
6. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
7. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0052113.pdf>
8. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
9. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алєрта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Інтерактивне узагальнення знань про науковий стиль.*

<https://wordwall.net/uk/resource/52432052>

Завдання 2. *Круглий стіл. «Основні вимоги до плану магістерської роботи».*
Прокоментуйте, чи відповідає план темі магістерської роботи.

Традиційна кухня як частина життєвої філософії Японії

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ І. ЖИТТЄВА ФІЛОСОФІЯ ЯПОНІЇ.....	7
1.1.Поняття японської філософії.....	7
1.2.Роль традицій у сучасній японській сім’ї.....	11
1.3.Японська естетична традиція.....	18
РОЗДІЛ ІІ. ЯПОНСЬКА КУХНЯ – ФІЛОСОФІЯ СХОДУ.....	38
2.1. Історія та особливості японської кухні.....	38
2.2. Посуд та палички як частина національної японської культури.....	43
2.3. Етикет їжі в Японії. Порядок подачі, розташування страв на столі.....	44
РОЗДІЛ ІІІ. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРОДУКТІВ І СТРАВ В ЯПОНСЬКІЙ КУХНІ.....	47
3.1.Використання рису.....	47
3.1.1. Суші, роли та онігірі.....	47
3.1.2. Рис з чаєм (отя дзуке).....	51
3.1.3. Рис з овочами та креветками (тендон).....	52
3.2.Страви з м’яса, риби та морепродуктів.....	52
3.3. Страви з овочів та морських рослин.....	58
3.4. Страви з локшини.....	60

РОЗДІЛ IV. ОСОБЛИВОСТІ СПОСОБІВ ПІДГОТОВКИ ТА ПРИГОТУВАННЯ ПРОДУКТІВ.....	66
4.1. Основні методи приготування їжі.....	66
4.2. Використання квітів у приготуванні страв.....	72
4.3. Використання сої, маринадів і соусів.....	74
РОЗДІЛ V. ЯПОНСЬКІ СОЛОДОЩІ.....	78
5.1. Напої та культ чаю в Японії.....	78
5.2. Десертні страви.....	82
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	93

Посилання на магістерські роботи денної форми: <http://surl.li/dmooxb>

Заочна форма: <http://surl.li/zmyhtl>

Завдання 3. *Круглий стіл. Ознайомтеся з фрагментами магістерських робіт. Поясніть види й засоби міжфразового зв'язку у фрагментах магістерських робіт.*

Наприклад: <https://www.miyklas.com.ua/p/ukrainska-mova/9-klas/tekst-128772/tekst-49056/re-36520447-251b-41c7-992a-d4ee0b0c4d40>

I варіант.

Більшість населення середньовіччя була неписьменною, тому масова середньовічна культура – це культура безкнижна. Вона спиралася на усні проповіді та умовляння і існувала, переломлюючись через свідомість неписьменної людини. Це була культура молитов, казок, міфів, чарівних закляття. Проте епоха середньовіччя створила багату літературу, яка має такі особливості. По-перше, на той час література практично повністю відокремлюється від фольклору. По-друге, продовжується розвиток жанру героїчного епосу. По-третє, змінюється співвідношення між церковною та світською літературою, формуються та процвітають нові станові напрями: лицарська та міська література. По-четверте, розширюється сфера літературного вживання народних мов як і церковної, і у міській літературі. По-п'яте, виникає та успішно розвивається драматургія [11, 36 с].

II варіант.

При зміні характеру та способу життя татар, починається осіле життя у Буго-Дністровському межиріччі з початку XVIII ст. Підтвердженням цієї думки може бути і та обставина, що в межах Очаківської землі ми майже не зустрічаємо молдавських назв у номенклатурі річок. Справді, всі великі річки й цих межах носять старі татарські назви, які вже частково відомі з карти Річчі-Занноні. Передусім це: Кучурган, Куяльник, Тилігул, Барабой, Аджали, Чичіклея, Бакшала, Чертала. До них приєднуються і пізніші українські назви невеликих річок (балок) у межах Ананьївського повіту: Журавка, Свиняча балка, Кошковка, Кубанка, Сиченка, Липецька, Тишковка. Тільки такі ж невеликі балки носять і молдовські назви у межах Тираспольського повіту: Валегоцулова, Капріца, Падурця, Стримба, Балай, Дракул, Дороцкол, Темуш та Урита. Ці дані свідчать про те, що молдавське поселення було аж ніяк не першим, що почало заселяти степи між Бугом і Дністром та очевидно, з'явилося або одночасно з українцями, або принаймні трохи раніше. У всякому разі, важко погодитися з твердженням І. Ністора, ніби задністровські молдавани осіли тут «раніше

всіх інших народностей» і «є найстарішими господарями цих областей». Також І. Ністор не наводить і джерела відомостей про походження селищ Жура та Дубоссари, голослівно відносячи їх походження до XVII ст.

Завдання 4. *Круглий стіл про цитування, посилання, порушення мовних норм наукового стилю.*

I варіант.

Магістерське дослідження виконувалося протягом двох років у відповідності з плановою науковою темою кафедри історії України «Південний Захід України в контексті етнополітичних процесів у період від початку I тис. до н.е. – до кінця XX ст.».

Розгляд питань народонаселення Придністров'я найширше представлено в роботах: Кабузана В. М. «Народонаселение Бессарабской области и левобережных районов Приднестровья» [12], Анцупова И. А. «Крестьяне левобережного Поднестровья в дореформенный период» [13], а також в роботі Зеленчука В. С. «Население Бессарабии и Поднестровья в XIX в.» [14].

II варіант.

При написанні цієї роботи використано наукові праці таких авторів, як Альхабаш О. А. [1], Ботвина Н. В. [2], Здобнов О. І. [3], Гурова К. Д. [4], Калугіна І. М. [5], Мальська М. П. [7], Рубель В. А. [15], та інших.

Для дослідження було обрано японську національну кухню, оскільки на сьогоднішній день вона дуже популярна, тому можна сказати, що дана тема має практичну значущість для підприємств харчування. Феномен японської кухні полягає в її простоті, і в той же час оригінальності та своєрідності.

Читаючи роботу дуже чітко прослідковуються соціально-культурні процеси, які впливають на цілісність духовного, тілесного, естетики та естетики. Робота Резаненко В. «Україна–Японія. Україна і Схід: панорама культурно-спільнотних взаємин» [13] надає можливість порівняти дві країни через культурний спектр, адже сам автор є практикуючим японознавцем, що у своїй діяльності підтримує зв'язки з навчальними закладами Японії так активно популяризує співпрацю країн.

По-перше, дане дослідження може сприяти подальшому засвоєнню теоретичних знань у галузі приготування страв, кулінарних та кондитерських виробів національних кухонь в науковій та учбовій практиці.

III варіант.

Історія розповсюдження та проблеми які розглядаються в середньовіччі досліджуються в таких працях Мулен Л. [23], Лев Карсавин. [25], Александр Андреев Максим Андреев [1], Макаренко С. Н. [17], Добиаш-Рождественская О. А. [15], Квартальнов В. А. [21], Чосер Дж. [38], Александрова А. Ю. [2], Гилдфорд. Е. Л. [12]. Мистецтво та література в середньовічній епохи розглядається в працях Гуркин А. Б. [11].

Тому я вважаю що це є головним фундаментом вивчення даної теми, яка дозволяє виявити межі цієї культури та можливості їх подолання.

Стан дослідження: В моїй темі є багато літератури та наукових робіт які відносяться до релігій середньовіччя, які стосуються насамперед тих досліджень, у яких робляться спроби дати цілісну картину середньовічної цивілізації, включаючи як опис

механізмів її функціонування, а й особливості її сприйняття людьми, що жили й у Середні віки та інші історичні епохи.

Головними працями для моєї роботи є «Історія середніх віків» [19], тут описується різні релігії, події в період середньовіччя також мистецтво та навчання, а також книга «Середньовічний світ: культура безмовної більшості» [9] де описується обряди тогочасного періоду, моралі та цінності, для вивчення даної теми також були використанні інтернет-ресурси.

Зневага до світу, що виражалася у прагненні до чернечого життя, – одна з найважливіших рис середньовічної культури. [11, 25 с] До цього ми ще повернемося у наступних розділах.

Вони виникли в III ст. в Єгипті і являли собою спочатку поселення самітників.

Запозичені у давніх письменників вірні відомості зазвичай поєднувалися у середньовічних учених з фантастичними уявленнями. Середньовічні вчені запозичували в арабів вчення про те, що планети своїм становищем на небі впливають на долю людей, і намагалися за становищем планет визначити майбутнє.

Завдання 5. *Круглий стіл про загальні висновки і висновки до розділів за матеріалами захищених і власної магістерської роботи.*

Заочна форма: <http://surl.li/zmyhtl>

Завдання 6. *Круглий стіл. Робота мінікомандами: наведіть і прокоментуйте посилання і цитування з власних (захищених) магістерських робіт.*

Посилання на магістерські роботи денної форми: <http://surl.li/dmooxb>

Заочна форма: <http://surl.li/zmyhtl>

Самостійна робота № 1

**Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника.
Змістово-композиційна структура та мовностилістична специфіка наукових
текстів різних жанрів. Сучасні вимоги до написання й оформлення
кваліфікаційної роботи магістра**

Питання до обговорення

1. Наукова мовна культура — основа професійної діяльності дослідника.
2. Призначення курсу «Культура української наукової мови».
3. Наука як вища форма інтелектуальної самореалізації особи.
4. Сутність та особливості наукового стилю української мови
5. Структура наукового тексту. Загальні вимоги до наукового тексту.
6. Основні категорії наукового тексту.
7. Мова наукового тексту.
8. Основні вимоги до виконання та оформлювання магістерської роботи.
9. Оформлення основних композиційних компонентів наукового дослідження.
Графічне оформлення розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

10. План наукового тексту і його композиційні блоки: вступ, основна частина, висновки. Принципи складання плану наукового тексту. Графічна культура оформлення плану. Заголовок наукового тексту. Функції заголовка.
11. Компоненти вступу. Основна частина роботи. Основні розділи основної частини наукової роботи (описовий, аналітичний). Повне обґрунтування отриманих результатів. Висновки. Загальні висновки і висновки до розділів. Досягнення мети. Перспективи наступних розвідок із питань, що розглянуто.
12. Посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Роль посилань у тексті, їхня кількість і потреба. Вимоги до посилань. Загальні вимоги до цитування.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbut.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbut/cgiirbis.Vknlul.1.1.2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%A3%D0%BA%D1%80_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf
3. Добролюбська Ю. А., Яновська Л. Г. Методичні рекомендації до структури та оформлення кваліфікаційних робіт. (для здобувачів вищої освіти ОПП 014 Середня освіта (Історія)). Одеса : Університет Ушинського, 2024. 48 с. URL: <https://shorturl.at/uUp1C>
4. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобицьк : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Т. 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
5. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29). С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
6. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. *Педагогічні науки*. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
7. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
8. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0052113.pdf>

9. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
10. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
11. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алєрта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *До поданих іншомовних термінів доберіть українські відповідники.*

Інцидент, ефективний, експеримент, інфекційний, комфортабельний, евфонія, апелювати, інфікований, домінувати, екземпляр, біографія, меценат, релятивний, стажер, гетерогенний, демілітаризація, дескриптивний, детермінувати, компаративний, еквівалент, конденсувати, рафінований, секундарний, ліміт, симптом, пролонгація, прерогатива, превалювати, акумулювати, індиферентний, радикальний, превентивний.

Завдання 2. *Виправте порушення лексичних норм.*

Більше сотні опитаних, попередити помилкове вживання, існуючі словники, багаточисельні приклади, показники співпадають, складає 80%, дякуючи категорії відмінка, зі сказаного слідує, виключення з правила, виключити зі списку /з університету, виключно стилістичний, приналежність до частини мови, знаходитися на периферії мовної системи, прояви категорії заперечення, усунути протиріччя, відзив на магістерське дослідження, заключний висновок, скоріше за все, однією і тією ж мовою. ___

Завдання 3. *Наведіть фрагменти своєї магістерської роботи з фаховою термінологією. Прокоментуйте способи творення вилучених термінів. Із термінами, утвореними за допомогою вторинної номінації, укладіть зв'язні речення, дотримуючись мовних ознак наукового стилю. Поясніть види та компоненти зв'язку текстової інформації.*

Завдання 4. *Проілюструйте прикладами з власної магістерської роботи:*

- уживання термінів;
- використання абстрактної лексики;
- уживання наукової фразеології (складених термінів);
- переважання іменників, використання категорії числа іменників із послабленим граматичним значенням;
- використання прикметників для уточнення змісту поняття через зазначення його ознак;
- використання різних видів складних речень і складного синтаксичного цілого.

Завдання 5. Оформіть Вступ власної магістерської роботи з усіма компонентами відповідно до вимог оформлення сучасних магістерських робіт.

Завдання 6. З основної частини власної магістерської роботи (різні параграфи і пункти, обсягом 7-8 сторінок) випишіть посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю і цитування. Врахуйте загальні вимоги до посилання і цитування.

Посилання на магістерські роботи денної форми: <http://surl.li/dmooxb>

Заочна форма: <http://surl.li/zmyhtl>

Практичне заняття № 2

Практичне заняття. Мовна культура наукової статті як самостійного наукового твору. Культуромовні особливості компресії наукового тексту.

Культура наукового рецензування в сучасному освітньо-науковому середовищі

Питання до обговорення

1. Наукова стаття: види, структура.
2. Мовні кліше в науковій статті: для мотивації актуальності теми і важливості дослідження; розгляду історії та сучасного стану питання в науковій літературі; формулювання мети і завдань, власного бачення проблеми, викладу суті дослідження, упевненості, незгоди, спростування, висновків, пропозиції.
3. Цитування в статті.
4. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
5. Анотація наукового джерела: поняття, види, мета, функції, елементи анотації. Мовні стандарти для складання анотації. Ключові слова для анотації.
6. Рецензія: поняття, функції, основні елементи структури, вимоги, мовні кліше.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbut.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbut/cgiirbis.Vknl.u.fil.2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B0_%D0%A3%D0%BA%D1%80_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29). С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956

4. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. Педагогічні науки. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
5. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: [https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909](https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online%20book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909)
6. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
7. Словник історичних термінів і понять. URL: <https://forhistory.xyz/slovník-istorichnih-terminiv-i-ponyat/>
8. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Ознайомтеся з новими вимогами оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliorafichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf>, оформіть перелік фахової літератури.*

Красножон А. В. Заснування Одеси в Хаджибеї. Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка : Серія «Історія». Вип. 1. Ч. 1. - Тернопіль, 2018. - С. 28-33.

Гром К. Культурна дипломатія як форма міжнародного діалогу України та Великобританії (2005-2020 рр.). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». – 2024. – Вип. 76. Том 1. – с. 26-31. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/6.pdf

Маньковська Р. Краєзнавство і молодь у викликах воєнного стану. Краєзнавство. 2023. № 1-2. С. 113. URL: http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

Журавльов Д. В. 100 ключових подій української історії. -Х.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». - 2014. - 398 с.

Корінець С.О. Сільське суспільство Волині XVI – першої половини XVII ст. . Автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01. Луцьк. 2017. - 41 с.

Войцехівська І. Малознані українські історичні терміни, слова та словосполучення. Тлумачний словник / Упорядник Василь Туркевич. – К.: Видавнича група "Сучасність". 2013. – 135 с.

Бойко О. Чорнобильська катастрофа та аналіз нормативно-правової бази з питань соціального захисту учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (грудень 1991–2010 рр). *Краєзнавство*. - 2023. - № 3-4. - С. 137-146. : <https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.137>

Маєвський, О. О. Політичні плакат і карикатура як засоби ідеологічної боротьби в Україні 1939 - 1945 рр. Дисертація ... канд. іст. наук № 07.00.01 / О.О. Маєвський. - К. : Ін-т історії України НАН України, 2016. - 311 с.

Ідея Європи в суспільному дискурсі сучасної України. Монографія / від. ред. Ігор Соляр, упоряд. Олег Муравський, Михайло Романюк; Національна академія наук України. Львів. 2019. 312 с.

Бульвінський А. Г. Витоки української державної ідеї. Історико-політичні студії : зб. наук. пр. — 2013. № 1. С. 9-13.

Завдання 2. *Замініть розщеплені присудки, що становлять усталені дієслівно-іменникові сполуки, простими присудками.*

Проводити дослідження, зробити аналіз, здійснювати опитування, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, дає можливість, забезпечити безпеку. Ставити запитання, проводити дослідження, зробити аналіз, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, установити відповідність, установити послідовність, дає можливість, давати оцінку, надати інформацію, узяти в борг, приймати рішення, надати допомогу, підвести ризику; узяти зобов'язання; нести відповідальність.

Завдання 3. *Виправте помилки, пов'язані з неправильним уживанням суфіксів.*

Розробка, обробка, вкладиш, комп'ютерщик, відправка, парковка, арочний, рамочний, одиночний, виставочний, ностальгічний, пануючий, гармонічний, хвилюючий, руйнуючий, знаючий, знеболюючий, розшифровка, перевозка.

Завдання 4. *Проаналізуйте 2 фахові статті з погляду дотримання норм сучасної української літературної мови. Знайдіть випадки порушення мовних норм. Класифікуйте знайдені анормативи за типами (лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні). Прокоментуйте мовне оформлення та структуру анотацій і способи введення цитат у тексти фахових статей:*

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_22

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo2023_3-4_13

<https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.006>

<https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.041>

<https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.137>

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_2/5.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/5.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/6.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_1/3.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_3/4.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_2/5.pdf

Завдання 5. Прочитайте формулювання. У яких змістових частинах наукової статті їх доречно використати?

З огляду на недостатнє обґрунтування цієї категорії, вважаємо за потрібне..

Проблема перекладу усталених порівнянь привертала увагу багатьох дослідників.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

Мета статті – узагальнити основні підходи дослідників до визначення статусу ..., обґрунтувати авторську кваліфікацію цих речень.

Виконане дослідження відкриває перспективи для подальшого поглибленого вивчення...

Варто зазначити, що...

Передусім з'ясуємо обсяг поняття ...

На окрему увагу заслуговує...

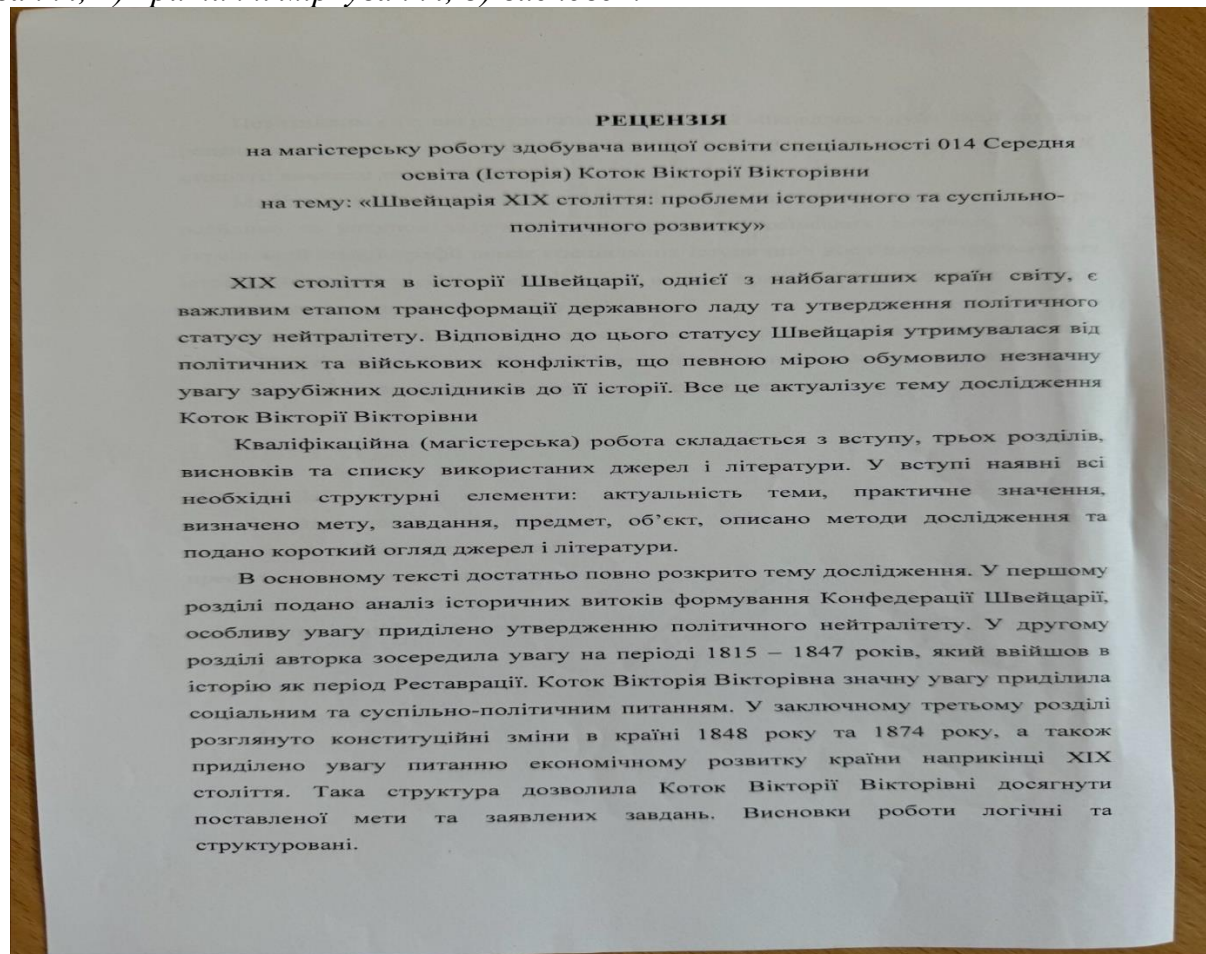
Актуальність статті зумовлена відсутністю...

Проте особливості ... досі залишалися поза увагою дослідників...

Теоретичним і практичним питанням дослідження ... присвячено праці...

Отже, визначення ... типів ... дає підстави зробити висновок про...

Завдання 6. Прочитайте рецензію. Виділіть вступну, основну й висновкову частини. Назвіть мовні засоби, за допомогою яких автор висловлює 1) схвальні міркування; 2) критичні міркування; 3) висновок.

Позитивним є те, що результати дослідження викладено в публікації авторки рецензованої роботи «Суспільно-політичні трансформації Швейцарії у XIX столітті: виклики та досягнення».

Можна порекомендувати здобувачці дещо розширити список літератури особливо за рахунок залучення напрацювань українських істориків. Хоча в українській історіографії немає спеціальних історичних досліджень присвячених історії Швейцарії у XIX столітті, але є окремі праці стосовно певних аспектів тогочасного історичного розвитку цієї країни.

У цілому робота справляє добре враження, оформлена згідно встановлених вимог. Дослідження Коток Вікторії Вікторівни є оригінальним, завершеним, при умові успішного захисту заслуговує на позитивну оцінку.

РЕЦЕНЗЕНТ

канд. іст. наук, доц.
завідувачка кафедри періодичної
преси та медіаредагування
Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова

Ірина СИДУН

Самостійна робота № 2

***Мовна культура наукової статті як самостійного наукового твору.
Культуромовні особливості компресії наукового тексту. Культура наукового
рецензування в сучасному освітньо-науковому середовищі***

Питання до обговорення

1. Наукова стаття: види, структура.
2. Мовні кліше в науковій статті: для мотивації актуальності теми і важливості дослідження; розгляду історії та сучасного стану питання в науковій літературі; формулювання мети і завдань, власного бачення проблеми, викладу суті дослідження, упевненості, незгоди, спростування, висновків, пропозиції.
3. Цитування в статті.
4. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.

5. Анотація наукового джерела: поняття, види, мета, функції, елементи анотації. Мовні стандарти для складання анотації. Ключові слова для анотації.
6. Рецензія: поняття, функції, основні елементи структури, вимоги, мовні кліше.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis/Vknlufil/2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf>
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29). С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. Педагогічні науки. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
5. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
6. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
7. Словник історичних термінів і понять. URL: <https://forhistory.xyz/slovník-istorichnih-terminiv-i-ponyat/>
8. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Ознайомтеся з новими вимогами оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliografichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf>, оформіть перелік фахової літератури.*

Красножон А.В. Історична топографія Ізмаїла у 1770-х рр. // *Краєзнавство* - № 1/2 — Київ: Інститут історії України НАН України. 2015. - С. 107-110.

Красножон А.В. Церква Стефана Великого у Білгороді-Дністровському // *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології (збірник наукових праць)*. – Т. 2(36). – Чернівці, 2013. – С. 46-53.

Атаманчук-Бабій, С. Еволюція державної ідеї Мазепи в контексті установлених політико-правових стосунків ранньомодерного часу. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. - Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». 2024. Вип. 75. Том 1.- С. 4-9.

Маньковська Р. Про духовні підвалини українського народу / Р. Маньковська // *Краєзнавство*. - 2023. - № 1-2. - С. 153.

Маньковська Р. Краєзнавство і молодь у викликах воєнного стану / Р. Маньковська // *Краєзнавство*. - 2023. - № 1-2. - С. 113.

Щибря Л. Чому зникає Ізюмець – куди поділась Сальниця? *Краєзнавство*. 2023. № 3-4. С. 175-179.

Лоха В. Географія військових походів козаків Переяславського полку (1687–1726) / В. Лоха, В. Коцур // *Краєзнавство*. - 2023. - № 3-4. - С. 6-20.

Бучанська, Світлана. Вплив війни на освіту в Україні (на прикладі населення Бучанського району Київської області). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2024. – Вип. 74, Том 1. 4-10 с.

Саган Г., Шуточкін В. Трансформації політичних відносин між Україною та Турецькою Республікою (2014-2024). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика». 2024. Вип. 73. – Том 3. –С. 12-20.

Чумак В.М. «Українізація» 1920-30-х років: передумови, здобутки, уроки. Колективна монографія / За ред. В.А.Смоля. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – 392 с.

Добролюбська Ю. А., Яновська Л. Г. Методичні рекомендації до структури та оформлення кваліфікаційних робіт. (для здобувачів вищої освіти ОПП 014 Середня освіта (Історія). – Одеса: Університет Ушинського. - 2024. - 48 с.

Чушак, Христина. Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976-1989) : [монографія] / Христина Чушак. – Львів: ПАІС. 2011. – 302 с.

Бандрівський М. Культурно-історичні процеси на Прикарпатті і Західному Поділлі в пізній період епохи бронзи - на початку доби раннього заліза. - Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.- 2014. — 573 с.

Кулик В. Державна політика та громадська думка щодо пам'яті й мови в Україні після Євромайдану. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ*. 2017. Випуск 5-6(91-92). С. 200-213.

Історіографічний словник: Навч. посіб. для студентів історичних факультетів університетів / С. І. Посохов, С. М. Куделю, Ю. Л. Зайцева та ін.; За ред. С. І. Посохова. — Х. : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004. — 320 с.

Кондратьєва Д. А. Історичні уроки на прикладі роботи П. Куліша «Мальована Гайдамачина». Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2017. – Вип. 127 (12). – С. 69-72.

Малознані українські історичні терміни, слова та словосполучення: тлумачний словник / [зібрав та упоряд. В. Туркевич]. — Київ: Сучасність, 2013. — 134 с.

Гетьмани України: Довідкове вид. / Ред. Т. М. Телітенко. — К. : Україна, 1995. — 113 с.

Корінець С.О. Сільське суспільство Волині XVI – першої половини XVII ст. . Автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01. Луцьк. 2017. - 41 с.

Войцехівська І. Малознані українські історичні терміни, слова та словосполучення. Тлумачний словник / Упорядник Василь Туркевич. – К.:Видавнича група "Сучасність". 2013. – 135 с.

Завдання 2. *Укладіть анотацію до вашої магістерської роботи (обсяг 1 А4).*

Завдання 3. *Напишіть рецензію на вашу магістерську роботу, використовуючи стереотипні мовленнєві формули: у рецензованій роботі подано аналіз; багатий фактичний матеріал, наведений у роботі автора, підтверджує; загалом, відзначаючи позитивні аспекти роботи, слід звернути увагу на окремі помилки і неточності; в роботі подано огляд...; автор стверджує, що...; отже, основна думка полягає в тому, що...; дослідник справедливо відзначає; доказово критикує; спростовує тезу про те, що...; необґрунтовано стверджує, що...; вирішує питання стосовно...; занадто категорично пише; глибоко аналізує; чітко визначає; спрощено показує.*

Методичні рекомендації «Критерії оцінювання в рецензії»: • актуальність теми дослідження та рівень її складності; • уміння автора працювати з літературними джерелами з теми дослідження, критично їх оцінювати і узагальнювати; • уміння автора користуватися сучасними методами дослідження; • творчий підхід та ініціативність під час підготовки дослідження. • самостійність і повнота викладу матеріалу; • ступінь обґрунтованості положень дослідження; • достовірність і новизна наукових тверджень; • відповідність результатів виконаного дослідження його меті та завданням; • аргументованість висновків; • можливості впровадження результатів роботи; • стиль і грамотність оформлення дослідження.

Завдання 4. *Проаналізуйте 2-3 фахові статті з погляду дотримання норм сучасної української літературної мови. Знайдіть випадки порушення мовних норм. Класифікуйте знайдені анормативи за типами (лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні). Прокоментувати способи введення цитат у тексти фахових статей:*

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_22

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo2023_3-4_13

<https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.137>

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

http://www.apfn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_2/5.pdf

http://www.aphn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/5.pdf
http://www.aphn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/6.pdf
http://www.aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_1/3.pdf
http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_3/4.pdf
http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_2/5.pdf

Завдання 5. Підготуйте тези наукової статті за обраним фахом (обсяг 1,5-2 А4).

Методичні рекомендації «Як скласти тези статті»:

- Попередньо перегляньте статтю, продумайте мету, яку ви ставите перед собою, приступаючи до її опрацювання.
- Уважно прочитайте статтю, визначте її основну думку.
- Поділіть статтю на смислові частини, визначте всі мікротеми.
- Сприймаючи текстову інформацію, намагайтеся чітко уявити, що є важливим для автора, а що для вас – як читача.
- Жодних «докладних пояснень»! У кожному реченні має бути нова інформація.
  - Не захоплюватися прикладами, але й не забувати про них. Наводити по 2-3 найбільш показових приклади в кожній тезі.
  - Дедуктивний принцип викладу: від загального до конкретного.
  - Між тезами повинен бути логічний зв'язок. Кожна теза має за змістом плавно переходити в наступну.
  - Висновок становить 1 абзац, але може бути кількоступеневим. Важливо, щоб він узагальнював усі попередні тези й впливав з дослідження автора, а не був загальною фразою.

Практичне заняття № 3

Семінар. Проблеми редагування наукових текстів. Культура усного наукового мовлення. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу. Контрольна робота

Питання до обговорення

1. Особливості редагування наукового тексту.
2. Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність.
3. Узгодження назви і змісту розділів з темою дослідження.
4. Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині.
5. Логіка переходів від одного параграфа до іншого.
6. Дотримання принципу авторської скромності.
7. Висновки наукової роботи: узгодженість між назвою, метою, завданнями і висновками.

8. Типові помилки в цитуванні.
9. Типові недоліки в оформленні наукової роботи.
10. Етикет публічного захисту наукової роботи. Мовна поведінка здобувача (виклад, зміст, переконання опонентів, вираження згоди /незгоди).
11. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.VknlU.fil.2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf>
3. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. Педагогічні науки. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
4. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
5. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
6. Словник історичних термінів і понять. URL: <https://forhistory.xyz/slovník-istorichnih-terminiv-i-ponyat/>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Семінар. *Типові помилки у вживанні прийменників в українській мові.* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9qc9hJa-spQ>

Завдання 2. Семінар. *Замініть інтерфедеми висловами, притаманними для української мови.*

Подивитися фільм, обоюдна згода, по ділам служби, на видному місці, закон на стороні позивача, питання вияснено, корінним образом, вмішатися в розмову, ведуча організація, приступити до обговорення, як находиш потрібним, бути на хорошому рахунку, будьте добрі, знаходиться при владі.

Завдання 3. *Визначте речення, де правильно вжито дієприслівниковий зворот. Поясніть помилки.*

а) Наголосивши на важливості проблеми, політологами було розроблено декілька альтернативних шляхів її вирішення.

б) Скориставшись технологією «мозкового штурму», визначте якнайбільше шляхів вирішення суспільно важливої проблеми.

в) Виходячи з обов'язків судді, голови парламенту, усі ролі були розподілені між учасниками семінару.

г) Починаючи засідання секції, у мене спочатку була невпевненість у його необхідності.

Завдання 4. *Зредагуйте захищені магістерські роботи і чернетку власної магістерської роботи.*

Посилання на магістерські роботи денної форми: <http://surl.li/dmooxb>

Заочна форма: <http://surl.li/zmyhtl>

Самостійна робота № 3

Проблеми редагування наукових текстів. Культура усного наукового мовлення. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу.

Питання до обговорення

1. Особливості редагування наукового тексту.
2. Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність.
3. Узгодження назви і змісту розділів з темою дослідження.
4. Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині.
5. Логіка переходів від одного параграфа до іншого.
6. Дотримання принципу авторської скромності.
7. Висновки наукової роботи: узгодженість між назвою, метою, завданнями і висновками.
8. Типові помилки в цитуванні.
9. Типові недоліки в оформленні наукової роботи.
10. Етикет публічного захисту наукової роботи. Мовна поведінка здобувача (виклад, зміст, переконання опонентів, вираження згоди /незгоди).
11. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_Vknl_u_fil_2017
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%>

[B0%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf](#)

3. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. Педагогічні науки. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
4. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
5. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
6. Словник історичних термінів і понять. URL: <https://forhistory.xyz/slovnik-istorichnih-terminiv-i-ponyat/>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Поміркуйте, чи є нормативними такі вислови. За потреби виправте помилкові варіанти.*

Наукова ступінь; дякуючи вам; приведені показники співпадають; можемо привести слідуєчі приклади; по нашій кафедрі два аспіранта; ведуча організація; завідуєчий відділом; по крайній мірі; співпадіння обставин; як нами вже відзначалось; дані експерименту виявили більш кращий результат; питання по подальшому вивченню; на етапі дослідження були допущені такі дефекти, беззаперечні докази, більше всього, в залежності від, в значній мірі, виключати можливість, дана праця, діючі документи, другими словами, експеримент проведено з 2007 по 2010 р., задавати питання, звідси слідує, зустрічаються помилки, друкувати текст врозрядку, стержень економічної політики, по ліву сторону, залишитися в стороні, з усіх сторін, протирічить програмі, вирішувати задачу, в самий раз, втратити свідомість, користуватися льготами, відпала необхідність, вступати в силу, служити підставою, у протилежність, це не має відношення до справи, це не рахується, явна помилка.

Завдання 2. *Поставте наголос у лексемах наукового тексту.*

Пізнання, запитання, визнання, випадок, асиметрія, переобладнання, переобрання, різновид, рукопис, знання, вміння, звання, вчення, завдання, фаховий, цього, до цього ж, того, до того, вимога, магістерський, насамкінець, передусім, помилка, рукописний, відсотковий, гречний, експерт, однаковий, перегляд, перехідний, платник, валовий, випадок, вірші, добовий, довідник, експертний, зокрема, маркетинг, ознака, оптовий, пересічний (громадянин), поживний, разом, ринковий, спина, фірмовий.

Магістерська робота, аналог, аналоговий, багаторазовий, безперестану, безстроковий, бюлетень, вибірний, видання, вичерпний, відобразити, громадянин, каталог, котрий, мережа, найважливіший, одинадцять, перепад, пізнання, пільговий, поблизу, позначка, показник, помилка– помилки, поміж, поняття, поперед, порядковий,

посеред, послання, разом, середина, стендовий, утруднити, феномен, формовий. Батьківський, безвиїзний, безпристрасний, визвольний. Одинадцять, принести, заголовок, чотирнадцять, середина, зокрема, водночас, насамкінець, також, задали параметри, дискурс, форзац, черговий, фаховий, навести приклад, алфавіт, подання, читання, добуток, новий підхід, показник, асиметрія, наскрізний, також, разом, догмат.

Завдання 3. Від поданих імен та імен по батькові утворіть форму кличного відмінка.

Михайло Петрович, Володимир Олександрович, Богдан Олегович, Віктор Антонович, Ніна Арсентіївна, Петро Якович, Георгій Ісакович, Григорій Савич, Федір Назарович, Максим Тадейович, Артем Вікторович, Лілія Макарівна, Матвій Сидорович.

Шановний голова засідання; пан професор; шановний рецензент; мій колега; вельмишановний автор, шановна студентська аудиторія, пан ректор, пані Наталія, панна Олена, пан дописувач, високоповажане журі, шановна редколегія, пані Ольга, висококваліфікована комісія, Ксенія Федорівна, Михайло Петрович, Анатолій Панасович, Каленик Федорович, Флорій Сергійович, Оксана Іванівна, Олександр Дмитрович, Дмитро Віталійович, Олесь Григорович, Микола Степанович, майбутній фахівець, майбутній магістр, юна першокурсниця, майбутній вчитель, шановна мовознавиця, пан куратор, пан адміністратор, шановне товариство, пані й пани.

Завдання 4. Які з наведених формулювань доречно, а які недоречно використовувати під час наукового виступу? Запропонуйте, де потрібно, вдаліші конструкції.

Хочу вам розповісти про...

Тема доповіді ...

Дивіться, як це працює...

У сучасному мовознавстві багато уваги приділяють проблемі...

Незважаючи на вагомий доробок учених у сфері..., потребує окремого дослідження питання...

Об'єктом мого дослідження були...

Хотів би поділитися з вами ...

На особливу увагу заслуговує питання ...

Звертаю вашу увагу на те, що ...

Передусім варто зазначити...

Це всім відомо.

Ви ще не знаєте ...

Думаю, на цьому немає потреби зупинятися...

А тепер хочу наголосити на...

Водночас варто відзначити ...

Це чудово ілюструють такі приклади...

Не можна не погодитися...

Мої спостереження підтверджує Вихованець...

Таку саму думку знаходимо в Вихованця...

Насамкінець зауважимо...

Потерпіть ще трохи, я вже закінчую...

НА відміну від попередніх виступальників, я добре обізнаний у цій темі
Зверніть увагу на те, що...

Мусимо враховувати той факт, що ...

У результаті виконаного дослідження з'ясовано/ устанавлено/ доведено

Отже, аналіз.... засвідчив важливу роль цих мовних одиниць в ...

Як би це сказати..._

Надзвичайно цікаві приклади виявлено в ...

Не є виключенням і українська мова...

Насамкінець хочу звернути Вашу увагу...

Вибачаюся за довгу доповідь.

Це все. До побачення!

Буду рада відповісти на Ваші можливі запитання.

Завдання 5. *Ознайомтеся з фаховими статтями (оберіть 2 на вибір). Випишіть та прокоментуйте потребу в структурному, змістовому та граматичному редагуванні.*

Методичні поради стосовно вимог до наукової статті

http://journal.insat.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Methoduka_statti_ukr_.pdf

За потреби відредагуйте оформлення списку літератури запропонованих джерел за чинним національним стандартом:
<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennyaspysskuykorystanyhdzherel.pdf>

Орієнтовний перелік статей:

Маньковська Р. Про духовні підвалини українського народу / Р. Маньковська // Краєзнавство. - 2023. - № 1-2. - С. 153. - Режим доступу: http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_22

Маньковська Р. Краєзнавство і молодь у викликах воєнного стану / Р. Маньковська // Краєзнавство. - 2023. - № 1-2. - С. 113. - Режим доступу: http://kraieznavstvo.history.org.ua/doc/kraieznavstvo_2023_1-2_13

Щибря Л. Чому зникає Ізюмець – куди поділась Сальниця? *Краєзнавство*. 2023. № 3-4. С. 175-179. http://kraieznavstvo.history.org.ua/cgi-bin/krzn/jrn.exe?Z21ID=&I21DBN=krzn&P21DBN=krzn&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=kraj%2F2023%2F3-4

Бойко О. Чорнобильська катастрофа та аналіз нормативно-правової бази з питань соціального захисту учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (грудень 1991–2010 рр.) / О. Бойко // Краєзнавство. - 2023. - № 3-4. - С. 137-146. doi: <https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.137>

Лоха В. Географія військових походів козаків Переяславського полку (1687–1726) / В. Лоха, В. Коцур // Краєзнавство. - 2023. - № 3-4. - С. 6-20. doi: <https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.006>

Лагунова О. Агатангел Кримський як краєзнавець, організатор народознавчих досліджень на Звенигородщині / О. Лагунова // Краєзнавство. - 2023. - № 3-4. - С. 41-55. doi: <https://doi.org/10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.041>

Бучанська С. Вплив війни на освіту в Україні (на прикладі населення Бучанського району Київської області). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 74. Том 1. С. 4-10. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

Гриник Л., Батюк Т. Реалізація операції «Запад» на Дрогобиччині: документальне свідчення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 74. Том 1. С. 19-38. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/74_2024/part_1/35.pdf

Гончарова О., Брагіна Т., Брагін Ю. Конструювання державою соціальної ролі жінки в Радянській Україні (1920-1980 роки). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 76. Том 1. С. 19-25. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/76_2024/part_1/5.pdf

Атаманчук-Бабій С. Еволюція державної ідеї Мазепи в контексті установлених політико-правових стосунків ранньомодерного часу. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 75. Том 1. С. 4-9. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_1/3.pdf

Саган Г., Шуточкін В. Трансформації політичних відносин між Україною та Турецькою Республікою (2014-2024). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 73. Том 3. С. 12-20. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_3/4.pdf

Павельчук Б., Шостак В. Культурні коди вишивки Західного Полісся. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 73. Том 2. С. 18-24. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_2/5.pdf

Завдання 5. Уклададїть та продемонструйте виступ на захисті магістерської роботи.

ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

I. Запропонуйте відповіді на тестові завдання.

1. Виберіть правильний варіант відповідно до вимог наукового стилю:

- а) Питальний план складають за допомогою питальних речень. У науковому тексті під час викладу матеріалу необхідно уникати понять, які не можна тлумачити однозначно.
- б) Обсяг дипломної роботи – 50-60 сторінок друкованого тексту. Оригінальні тези створюють як первинний текст. Вивчення проблем термінології являється актуальним;
- в) Витоки української термінології сягають періоду Київської Русі. Важливим жанром наукової комунікації є рецензія. Вільний конспект – це поєднання виписок, цитат, тез;
- г) Питальний план укладають за допомоги питальних речень. Курсова робота – самостійна робота дослідницького характеру, яка спрямовується на вивчення конкретної проблеми. Головну увагу він приділяє...

2. Виберіть правильний варіант відповідно до вимог наукового стилю:

- а) Науковому стилю не властиві дво- та трикомпонентні пасивні конструкції типу. Обсяг дипломної роботи – 50-60 сторінок друкованого тексту. Науковий текст позбавлений авторського «Я».
- б) Обсяг дипломної роботи – 50-60 сторінок друкованого тексту. Оригінальні тези створюють як первинний текст. Вивчення проблем термінології являється актуальним;
- в) Науковий текст орієнтований на сферу раціонального мислення. Витоки української термінології сягають періоду Київської Русі. Важливим жанром наукової комунікації являється рецензія.
- г) Не властиві українській мові дієприкметникові звороти з діячем в орудному відмінку. Оригінальні тези створюють як первинний текст. Редагування наукового тексту здійснюється у три етапи.

3. Правильно утворено терміни-словосполучення в таких рядках:

- а) плаваючий курс валюти, рятівні розкопки, оточуюче середовище;
- б) керований ринок, невідмінювані частини мови, торгівельні організації;
- в) координуюча рада, руйнівна корозія, діюча армія;
- г) відтворювальне господарство, виконавчий директор, регулярна армія.

4. У науковому тексті нормативні такі висловлення:

- а) виконати такі завдання;
- б) виконати слідуючі завдання;
- в) виконати наступне завдання;
- г) виконати слідуюче завдання.

5. Вторинний документ, результат аналітико-синтетичного опрацювання інформації, поданий у вигляді стислого викладу наукової праці, вчення, змісту джерела із зазначенням характеру, методики, результатів дослідження та збереження його мовностилістичних особливостей – це:

- а) реферат;
- б) анотація;
- в) монографія;
- г) курсова робота.

6. Один із видів наукових публікацій, де подані кінцеві або проміжні результати дослідження, висвітлено пріоритетні напрями розробок ученого, окреслено перспективи подальшого вивчення проблеми – це...

- а) наукова стаття;
- б) тези;
- в) реферат;
- г) анотація.

7. Який переклад вислову к таким поняттям относятся нормативний?

- а) до таких понять відносяться;
- б) до таких понять відносимо;
- в) до таких понять належать;
- г) до таких понять віднесено.

8. Виберіть правильну відповідність між словами іншомовного походження та їхніми відповідниками:

- а) провайдер – постачальник; тенденційний – упереджений; електорат- опитувані;
- б) сурогат-замінник; сакральний – священний; дайджест - оглядовий збірник;
- в) ігнорувати – зневажати; унітарний – єдиний; превентивний – постійний.

9. Елементами фахової наукової статті повинні бути:

- а) постановка проблеми у загальному вигляді, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття, формулювання мети статті, виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, висновки цього дослідження, накреслення перспектив подальших розвідок у цьому напрямку.
- б) постановка проблеми у загальному вигляді, формулювання мети статті (постановка завдання), виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, висновки цього дослідження, накреслення перспектив подальших розвідок у цьому напрямку.
- в) постановка проблеми у загальному вигляді, й зв'язок із науковими чи практичними завданнями, аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення певної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання мети статті, виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, висновки цього дослідження, накреслення перспектив подальших розвідок у цьому напрямку.

10. За функціональним призначенням анотації бувають:

- а) довідкові та рекомендаційні.
- б) довідкові та реферативні;
- в) описові та реферативні.

11. У науковому тексті нормативний такий вислів:

- а) стаття присвячується;
- б) у статті розглядається;
- в) статтю присвячено;
- г) у статті досліджується.

12. Відповідно до мети тези бувають:

- а) прості й складні;
- б) вторинні й звичайні;

- в) вторинні й оригінальні;
- г) первинні й оригінальні.

13. Виберіть рядок нормативних конструкцій наукового стилю:

- а) А. Макаренко вперше розробив та впровадив методи виховання малолітніх злочинців (*Зі статті*). Зміст тексту сприймається учнями по-різному (*З рецензії*). З метою ознайомлення з предметом викладачами використовуються різні прийоми і методи (*Зі статті*).
- б) А. Макаренко вперше розробив та впровадив методи виховання малолітніх злочинців (*Зі статті*). Кращі статті надруковано нами у фаховому журналі (*З доповіді*). Від класу до класу творчі завдання укладаються вчителями.
- в) А. Макаренко вперше розробив та впровадив методи виховання малолітніх злочинців (*Зі статті*). Творче завдання до переказу учні оформлюють у вигляді нового тексту (*З рецензії*). На основі проаналізованого матеріалу було визначено параметри композитів у різних терміносистемах (*З автореферату*).

II. Виконайте практичні завдання.

Завдання 1. Обґрунтуйте актуальність теми власної магістерської роботи.

Завдання 2. Проілюструйте різні зразки посилання (4) і цитування (6) за темою власної магістерської праці.

Завдання 3. Прокоментуйте необхідність та особливості застосування тих чи тих методів у власній магістерській роботі.

Завдання 4. Робота в парі. Укладіть тест у системі Office 365 за матеріалами лекцій (15 запитань різної складності з 3 варіантами відповідей, 1 правильна).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання лише за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови значної сторонньої допомоги.
	2 бали	Здобувач володіє знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Самостійно використовує інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Припускається значних помилок під час його виконання. Здобувач не виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
	3 бали	Здобувач володіє знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Переважно самостійно використовує інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Припускається незначних помилок під час його виконання. Здобувач частково виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
	4 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Припускається трьох помилок під час його виконання. Здобувач переважно виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.

	5 балів	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Припускається 1-2 помилок під час його виконання. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
	6 балів	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Не рипускається помилок під час його виконання. Здобувач здебільшого виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
	7 балів	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними під час виконання практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок під час його виконання. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0-1 бал	Здобувач не розпізнає об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, не може описувати об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; не виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	2-3 бали	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, їхнє виконання потребує систематичної допомоги викладача.
	4-5 балів	Здобувач самостійно й логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить

		<p>приклади; недостатньо володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує менше половини практичних завдань відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, їхнє виконання потребує систематичної допомоги викладача.</p>
6 балів		<p>Здобувач самостійно й логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; достатньо володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує половину практичних завдань відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають помилки; користується потрібними навчально-методичними матеріалами.</p>
7 балів		<p>Здобувач самостійно й логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; достатньо володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають 7-8 помилок; користується потрібними навчально-методичними матеріалами.</p>
8 балів		<p>Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; з 6-ма похибками виконує та аналізує практичні завдання.</p>
9 балів		<p>Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами</p>

		інформації; з 4-5-ма похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	10 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; з 3-ма похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	11 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; з декількома похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	12 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Контрольна робота	0-2 бали	Правильне виконання завдань менше від 20%.
	3-12 балів	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь.
	13-16 балів	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь.
	17- 21 балів	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь.
	22-25 балів	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання: твір-презентація з граматичним завданням	0-1 бал	Робота не відповідає темі чи відсутня. Дуже бідний словниковий запас, виражальні засоби одноманітні, суттєві орфографічні та граматичні помилки. Мультимедійна презентація відсутня чи цілком порушує етику авторського права, тобто є плагіатом.
	2-3 бали	Композиційна структура доповіді загалом витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 2 логічних помилок), фрагменти не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності, неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми. Мультимедійна презентація відсутня.
	4-5	Композиційна структура доповіді витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 4 логічних помилок), фрагменти іноді не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності,

		<p>неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми. Мультимедійна презентація відсутня.</p>
	6-7	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному рівні. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їх адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні орфографічні і синтаксичні помилки (5 і більше). Мультимедійна презентація з технічними недоліками, не ілюструє всі результати магістерської роботи, дуже лаконічна, структура не витримана.</p>
	8-9	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на середньому теоретичному рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується</p>

		<p>змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їхньої адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.</p> <p>Презентація з технічними недоліками, слайди оформлені некоректно, різними шрифтами, цілком дублює доповідь.</p>
	10-11 балів	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на середньому теоретичному рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їхньої адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з превалюванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.</p> <p>Презентація з технічними помилками, поверхово доповнює доповідь.</p>
	12-13 балів	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному</p>

	<p>рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм. Презентація структурована, здебільшого дублює текст доповіді.</p>
14-15 балів	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм. Презентація чітко структурована, змістовна, проте з декількома технічними</p>

		недоліками.
16-17 балів		Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність. Загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст цілком відповідає вимогам точності й правильності мовлення; допущені окремі (3-4) мовленнєві або стилістичні огріхи. Презентація чітко структурована, вповні ілюструє доповідь.
18 балів		Здобувач демонструє глибоке розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність. Загальна форма викладу відповідає жанру академічної доповіді; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх

		особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст цілком відповідає вимогам точності й правильності мовлення; допущені окремі (1-2) мовленнєві або стилістичні огріхи. Презентація бездоганно ілюструє та унаочнює доповідь-виступ до захисту магістерської роботи.
--	--	--

Критерії оцінювання підсумкового контролю (заліку)

Для вибіркової навчальної дисципліни «Культура української наукової мови» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання з культури української наукової мови. Під час виконання практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач теорії і практики соціальної роботи, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. Демонструє навички укладання та редагування наукових текстів різних жанрів, створення

	<p>рецензії та статті за матеріалами власної магістерської роботи; орієнтується в термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; здійснює бібліографічний опис на основі певних нормативних вимог; здебільшого дотримується відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, послуговується різними типами словників під час редагування фахових текстів різних стилів і жанрів; володіє культурою усного виступу, бере участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці.</p>
<p>Добре (74-81 C)</p>	<p>Здобувач на достатньо добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом. Демонструє навички укладання та редагування наукових текстів різних жанрів, створення рецензії та статті за матеріалами власної магістерської роботи; достатньо орієнтується в термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; переважно здійснює бібліографічний опис на основі певних нормативних вимог; здебільшого дотримується відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, послуговується різними типами словників під час редагування фахових текстів різних стилів і жанрів; володіє культурою усного виступу, здебільшого бере участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці.</p>
<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, які усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні питання культури української наукової мови. Демонструє навички укладання та редагування наукових текстів різних жанрів, створення рецензії та статті за матеріалами власної магістерської роботи; недостатньо орієнтується в термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; здійснює бібліографічний опис на основі певних нормативних вимог; здебільшого не дотримується відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, послуговується різними типами словників під час редагування</p>

	фахових текстів різних стилів і жанрів; здебільшого володіє культурою усного виступу, бере участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо культури української наукової мови та практики її здійснення несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички укладання та редагування наукових текстів різних жанрів, створення рецензії та статті за матеріалами власної магістерської роботи; недостатньо орієнтується в термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; фрагментарно здійснює бібліографічний опис на основі певних нормативних вимог; здебільшого не дотримується відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, не послуговується різними типами словників під час редагування фахових текстів різних стилів і жанрів; частково володіє культурою усного виступу, не бере участь у науковій дискусії, полеміці, суперечці.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише під час виконання нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ЗАЛІКУ

1. Наукова мовна культура — основа професійної діяльності дослідника.
2. Призначення курсу «Культура української наукової мови».
3. Наука як вища форма інтелектуальної самореалізації особи.
4. Сутність та особливості наукового стилю української мови
5. Структура наукового тексту. Загальні вимоги до наукового тексту.
6. Основні категорії наукового тексту.
7. Мова наукового тексту.
8. Основні вимоги до виконання та оформлювання магістерської роботи.
9. Оформлення основних композиційних компонентів наукового дослідження. Графічне оформлення розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.
10. План наукового тексту і його композиційні блоки: вступ, основна частина, висновки. Принципи складання плану наукового тексту. Графічна культура оформлення плану. Заголовок наукового тексту. Номінативна, інформативна, експресивно-апелятивна функції заголовка.
11. Компоненти вступу. Основна частина роботи. Основні розділи основної частини наукової роботи (описовий, аналітичний). Повне обґрунтування отриманих результатів. Висновки. Загальні висновки і висновки до розділів. Досягнення мети. Перспективи наступних розвідок із питань, що розглянуто.
12. Посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Роль посилань у тексті, їхня кількість і потреба. Вимоги до посилань. Цитування. Загальні вимоги до цитування.
13. Наукова стаття: види, структура.
14. Мовні кліше в науковій статті.
15. Цитування в статті.
16. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці.
17. Анотація наукового джерела: поняття, види, мета, функції, елементи анотації. Мовні стандарти для складання анотації. Ключові слова для анотації.
18. Рецензія: поняття, функції, основні елементи структури, вимоги, мовні кліше.
19. Особливості редагування наукового тексту.
20. Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність.
21. Узгодження назви і змісту розділів з темою дослідження.
22. Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині.
23. Логіка переходів від одного параграфа до іншого.
24. Дотримання принципу авторської скромності.
25. Висновки наукової роботи: узгодженість між назвою, метою, завданнями і висновками.
26. Типові помилки в цитуванні.
27. Типові недоліки в оформленні наукової роботи.
28. Етикет публічного захисту наукової роботи. Мовна поведінка здобувача (виклад, зміст, переконання опонентів, вираження згоди /незгоди).
29. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

ДОДАТКИ

СТИЛІСТИЧНО НЕЙТРАЛЬНІ ЗАСОБИ ПОЄДНАННЯ ЧАСТИН У ТЕКСТІ

Смислові відношення між частинами інформації	Засоби зв'язку
Тотожність, близькість діяча, місця або часу дії	Він, цей, той, такий, тут, там, скрізь, туди, сюди, всюди, вище, нижче, навколо, тоді, у той час
Приєднання і поєднання частин інформації	І, також, при цьому, при тому, до речі, крім того, більш того, разом із тим, між іншим
Причинно-наслідкові й умовно-наслідкові відношення між частинами тексту	І, але, а, проте, однак, і все ж, з одного боку, з іншого боку, навпаки, не тільки (не лише), а й (але й); таким чином, тоді як, на противагу цьому
Узагальнення, висновок, підсумок інформації	Отже, таким чином, одне слово, з цього випливає, що; коротше кажучи
Порядок викладу інформації	По-перше, по-друге, по-третє, нарешті
Пояснення, уточнення, виділення окремого	Наприклад, так наприклад; зокрема, а саме, тільки, лише, навіть, адже, іншими словами, точніше кажучи, причому, притому
Початок, одночасність, повторюваність, завершення дії	Спочатку, перш за все, у першу чергу, зараз, тепер, попередньо, одночасно, у той же час, поряд з, щойно, знову, ще раз, потім, на закінчення, на завершення, пізніше
Зв'язок із попередньою і наступною інформацією	Як уже було зазначено, як зазначалось, як було показано, як було доведено, згідно з цим, подібно цьому, відповідно до цього, останній, попередній, наступний, згаданий, зазначений, доведений, знайдений, наведений, визначений, сформульований, перерахований, проаналізований, викладений, обстежуваний, досліджений
Уведення узагальнюючої інформації	Розглянемо такі випадки, наведено приклад, продовжимо аналіз, з'ясуємо відношення

ПЕРЕДАЧА ІНФОРМАТИВНОГО ЗМІСТУ ТЕКСТУ ЗА ДОПОМОГОЮ ЙОГО ОПISУ З ВКЛЮЧЕННЯМ ОЦІНКИ

Смислові відношення	Лексичні засоби
Вираження наявності інформації в авторському тексті	Автор аналізує, характеризує, відмічає, доводить, порівнює, зіставляє, протиставляє, називає, змальовує, розбирає, підкреслює, посилається на..., зупиняється на..., розкриває зміст, відзначає важливість, формулює..., виходить з..., суперечить (чому?), торкається, стверджує, критично ставиться (до чого?), ставить завдання, стверджує висновки фактами, пояснює це тим, що...; причину цього бачить в тому, що; вважає, що
Опис авторського тексту	<p>А) в статті подана (наведена) точка зору на ..., містяться дискусійні положення, суперечливі ствердження, цінні відомості, загальновідомі істини, важливі неопубліковані дані, експериментальні положення, спроби довести (що?), переконливі докази, намічаються (вірні) шляхи, відмічається важливість (чого?), ясно сформульоване (що?), доведено (що?);</p> <p>б) урахувати, брати до уваги (що?), зважати на (що?), звертати увагу (на що?), мати на увазі (що?), наводити на думку;</p> <p>в) важливо відмітити (відзначити), що; суть цього зводиться ось до чого (суть іде про таке), сутність полягає ось у чому, з теоретичної точки зору це..., з практичної точки зору це..., необхідно підкреслити, що...</p>
Вираження впевненості	Переконливий, впевнений, вважає (що?), думає, що; стояти на точці зору, дотримуватися точки зору, стверджувати; автор переконливо доводить, що; це доводить, що; доведено, що; зрозуміло, що; очевидно, що; немає сумніву в тому, що; у цьому зв'язку ясно, що; автор відстоює точку зору
Вираження згоди	Схвалює, хвалить, захоплюється, погоджується, поділяє точку зору, стверджує, визнає достоїнства, дотримується подібної думки

Вираження критики (незгоди)	А) відмічати недоліки, докоряти (в недбалості, в неточності), викривати недоліки, критикувати, заперечувати, оспорювати, розходитися в поглядах (з ким?), спростовувати, зневажати, ігнорувати, випускати з уваги; б) автор не розкриває змісту (чого?), суперечить, упускає з думки (з уваги), необґрунтовано стверджує, критично ставиться, ставить нездійсненне завдання, не підтверджує фактами, неясно, що; дискусійно, що; сумнівно, що; висунути, навести, мати заперечення, відмовлятися від своїх переконань
Вираження припущень	Припустимо, висловити своє припущення, висунути гіпотезу (про що?), припустити, що; умовимося, що...

КОНСТРУКЦІЇ ДЛЯ ПЕРЕКАЗУ ТЕКСТУ З АНАЛІЗОМ ЙОГО СТРУКТУРИ

Структура тексту, тема, Проблема (ідея)	Лексичні засоби і конструкції
Для передачі теми	Стаття (оповідання, текст) має назву, названа, назва статті –... Стаття присвячена темі, проблемі, питанню... . Тема статті –..., ця стаття на тему про... . Автор статті (оповідання) розповідає про... . Стаття є узагальненням, викладом, оглядом, аналізом тощо.
Для передачі композиції	Стаття поділяється на..., починається (чим?), складається з..., завершується (чим?).
Для з'ясування основної думки, проблеми	У статті автор ставить, торкається (таких проблем), висвітлює (такі проблеми), зокрема зупиняється на (чому?). У статті зроблено узагальнення, науково обґрунтований опис, порушено питання про (що?).
Ілюстрація автором своїх позицій	Автор наводить приклад того, як... Автор підтверджує цю думку фактами, цифрами, прикладами, цитатою з...
Висновки	Автор робить висновок... . Автор підводить підсумок... . У результаті можна при йти до висновку... . Отже, є підстави твердити про... . На основі цього ми переконуємось у тому, що... .

СЛОВНИК ПОМИЛКОНЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЙ У ТЕКСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Уникаймо вживання:

Б

багаточисленні

бажаючи

базуватися

без всяких сумнівів

беззаперечні докази

більша половина

більше всього

біля двохсот вживань

більше того

В

виділяти

виключати можливість

вирішення проблеми

виходячи з припущення

вищенаведені факти

відзив на наукову роботу

відкривати можливість

відноситься до ряду проблем

відмінність

відміняти

відмічати

відносно чого

відтак

вірний спосіб

вірно визначив

вносити вклад

входити до

Г

головним чином

гостра необхідність

Д

Активно вживаймо:

численні

охочі

грунтуватися

безсумнівно, поза будь-яким сумнівом

неспростовні докази

більша частина

імовірніше, ймовірніше

близько двохсот уживань

до того ж; крім того; на додаток

виокремлювати

унеможливлювати; не давати змоги

розв'язання проблеми

на підставі припущення

наведені вище факти

відгук про наукову роботу

уможливлювати; давати змогу

належить до низки проблем

розбіжність

скасовувати

зазначати, зауважувати

щодо чого

а отже; тому; тож

надійний спосіб

правильно визначив

робити внесок

належати до

переважно; здебільшого; гóловно

крайня потреба

давайте поміркуємо	поміркуймо
дана робота	ця (зазначена, згадана) робота
двосторонній	двобічний, двоаспектний
до останнього часу	донедавна
дозволяє констатувати	дає змогу (підставу) констатувати;
	уможливорює щось
домінуючий	основний; панівний; переважний;
	визначальний; домінуючий
дякуючи підтримці	завдяки підтримці
З	
завдання зводиться до	завдання полягає в
задавати питання	ставити запитання
залишається актуальною	не втрачає актуальності
заслужує уваги	вартий уваги
захистити свою точку зору	стояти на своєму; відстоювати свою
	думку
згідно концепції	згідно з концепцією
знаходиться в опозиції до	опозиційний до; перебуває в опозиції до
значна (переважна) більшість	більшість
значимий	вагомий, важливий, релевантний,
	значущий
з точки зору	на думку; на погляд; під кутом зору
зустрічаємо	фіксуємо, натрапляємо
І	
існування категорій	наявність категорій
існуючий порядок	заведений порядок
існуючі підходи	наявні (відомі) підходи
існуючий стан	наявний стан
і т.п.	і под., і т.ін., та ін., тощо
К	
керуючись думкою	спираючись на думку
кидатися у вічі	впадати в око
координуючий центр	координаційний центр
М	
мати місце	бути, бувати, траплятися
моя власна думка	моя думка
Н	
навчати мові	навчати мови

називати по імені
 накопичити досвід
 нами було виділено
 наступні проблеми
 на сьогоднішній день
 на фоні
 на цей рахунок
 невиправдане
 не дивлячись на те що

О

об'єкт дослідження складають

область наукових інтересів
 один і той же
 окремі дослідники
 отримувати освіту
 опиратися
 організуючий центр
 охарактеризувати

П

перш ніж
 підводити підсумки
 під кінець
 піднімати проблему (питання)
 під редакцією
 подібним чином
 по відношенню до
 попереджати помилки
 посилення
 пояснюється впливом

при визначенні
 при дослідженні
 приналежність
 при наявності
 при необхідності

при оцінці чого

називати на ім'я
 набути досвіду; примножити досвід
 ми виокремили
 такі проблеми
 на сьогодні
 на тлі
 щодо цього
 безпідставне
 незважаючи на те що; попри те що

об'єкт дослідження становлять;
 об'єктом дослідження є

царина (галузь) наукових зацікавлень
 той самий
 деякі дослідники
 здобувати освіту
 спиратися
 організаційний центр
 схарактеризувати

перед тим як; до того як
 підбивати підсумки
 насамкінець, наостанку
 порушувати проблему (питання)
 за редакцією
 так само
 щодо
 запобігати помилкам
 покликáння
 спричинений; зумовлений; породжений
 впливом

визначаючи
 досліджуючи, у процесі дослідження
 належність
 за наявності
 за потреби; якщо потрібно; якщо є
 потреба
 оцінюючи що

приступити до обговорення	розпочати обговорення
при розгляді	розглядаючи, у процесі розгляду
притримуватися думки	дотримуватися думки
пропонується новий підхід	запропоновано новий підхід
протиріччя	суперечність
Р	
разом із тим	водночас
ряд праць	низка праць; багато праць
С	
складати частину	становити частину
складова	складник
скоріше всього	імовірніше
співпадати	збігатися
співставляти	зіставляти
Т	
таким чином	отже
так як	оскільки, тому що
там же	там само
той чи інший	той чи той
торкатися проблеми	розглядати проблему
У	
у відношенні до	щодо, стосовно
у відповідності до	відповідно до
у (в) дисертаційному дослідженні	у (в) дисертації
у залежності від	залежно від
україномовний	українськомовний
у (в) першу чергу	насамперед; передусім; найперше
у (в) свою чергу	зі свого боку, так само
установка	настанова, намір
у (в) якості викладача	як викладач
Ц	
це говорить про те	це засвідчує те
Ш	
швидше за все	імовірніше
Я	
як правило	здебільшого; зазвичай; переважно
як уже говорилося	про що вже йшлося

СЛОВНИК УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ ДО ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ

- абсолютний – цілковитий, безумовний
- автентичний – справжній; той, що ґрунтується на першоджерелі
- автономний – самостійний
- адаптація – пристосування
- акумулювати – зосереджувати; нагромаджувати
- альтернатива – вибір
- аматор – любитель
- аналогічний – відповідний; схожий
- аномалія – відхилення
- анонс – попереднє оголошення
- анулювати – скасувати
- апатія – байдужість
- апелювати – оскаржувати що-небудь; звертатися по підтримку
- аргумент – доказ
- базис – основа
- баланс – рівновага
- бінарний – подвійний
- біографія – життєпис
- вертикальний – прямовисний
- вето – заборона
- візаві – один навпроти одного; той, хто перебуває навпроти
- візуальний – зоровий
- гарантувати – забезпечувати
- гармонія – злагодженість
- генезис – походження, виникнення
- генерація – покоління
- гігантський – велетенський
- гіпотеза – припущення
- дебют – виступ уперше
- дефект – вада, недолік
- дидактичний – повчальний, напутній
- дискретний – поділений, перервний
- диференціювати – розрізняти
- домінувати – переважати
- ідентичний – той самий, однаковий
- імітація – наслідування; підробка
- імідж – образ
- індіферентний – байдужий
- інвестиція – вкладення; вклад
- інкримінувати – звинувачувати
- інсинуація – злісна вигадка; наклеп
- інцидент – прикрий випадок (подія); непорозуміння

- квінтесенція – найважливіше, найсуттєвіше
- компенсація – відшкодування
- консенсус – згода
- концентрувати – зосереджувати
- координувати – узгоджувати
- корекція – виправлення
- лаконічний – стислий
- легітимний – законний
- мемуари – спогади
- одіозний – неприємний, небажаний
- орієнтальний – східний; характерний для країн Сходу
- паритетний – рівноправний
- патетичний – піднесений, пристрасний, схвильований
- патовий – безвихідний
- перипетії – несподівані повороти в житті; ускладнення
- перманентний – постійний, неперервний
- преамбула – вступна частина (певного акта, угоди)
- превалювати – переважати
- прерогатива – перевага, право
- преференція – привілей, пільга
- пріоритет – першість, перевага
- пролонгація – продовження
- рекорд – досягнення
- рентабельний – прибутковий, дохідний
- респектабельний – поважний
- ретируватися – відступати, зникати
- реформа – зміна
- скрупульозний – дуже ретельний; точний до дрібниць
- стимулювати – спонукати до дії
- тривіальний – звичайний, буденний
- фактор – чинник
- фіктивний – несправжній; підроблений
- форсувати – прискорювати, пришвидшувати

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навч.-метод. посіб. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/%D0%93%D1%80%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf>
2. Добролюбська Ю. А., Яновська Л. Г. Методичні рекомендації до структури та оформлення кваліфікаційних робіт. (для здобувачів вищої освіти ОПІ 014 Середня освіта (Історія). Одеса : Університет Ушинського, 2024. 48 с. URL: <https://shorturl.at/uUp1C>
3. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0052113.pdf>
4. Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2016. 627 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0011909
5. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія. 2010. 216 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
6. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Допоміжна література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_Vknl_u_fil_2017
2. Баган М. П. Культура української наукової мови : посіб. для самостійної роботи студентів. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с. http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2942/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%B7%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%202022%20_1_.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Євтушина Т. Культура української наукової мови : методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти заочної форми навчання за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія). Одеса : Університет Ушинського, 2024. 60 с.

4. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Т. 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
5. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
6. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. *Освітній дискурс* : зб. наук. праць / голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ “Науково-інформаційне агентство “Наука-технології-інформація”, 2022. Вип. 41 (7-9). С. 18 – 26. URL: https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-41_7-9_-2022.pdf
7. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29). С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_st/28022020/6956
8. Овсієнко Л. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен. *Педагогічні науки*. Випуск 60. Херсон: ХДУ, 2011. С.125–128. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3684/3217>
9. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
2. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт. URL : <http://odnb.odessa.ua>
3. Сербенська О. Словник паронімів української мови. Київ : *Апріорі*. 2022. 392 с. URL: <https://book-ye.com.ua/catalog/slovnyky-ukrayinskoyi-movy/slovnyk-paronimiv-ukrayinskoyi-movy/>
4. Словник іншомовних слів. URL: <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=227>
5. Словник історичних термінів і понять. URL: <https://forhistory.xyz/slovník-istorichnih-terminiv-i-ponyat/>
6. Словник української мови у 20 т. online: томи 1–14. (академічний тлумачний словник української мови, видавати який розпочало 2010 року видавництво “Наукова думка”). URL : <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
7. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
8. Як ми говоримо. Прийменники, сполучники, частки. URL: https://webpen.com.ua/pages/Antonenko-Davudovich/15_Antonenko-Davidovich_priymmennik,spoluchnik,chastka.html

Навчальне видання

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*(спеціальність 014 Середня освіта (Історія),
другий (магістерський) рівень вищої освіти)*

Укладач
Євтушина Тетяна Олександрівна